

**YANGI O‘ZBEKISTON TARAQQIYOT BOSQICHIDA MA’NAVIY
RIVOJLANISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI**

*Andijon davlat pedagogika institute 1-bosqich talabasi
Sotvoldiyeva Mushtariybonu*

Annotatsiya: Ushbu maqolada Yangi O‘zbekiston taraqqiyot bosqichi sharoitida ma’naviy rivojlanishning ustuvor yo‘nalishlari jamiyatni modernizatsiya qilish jarayonining muhim tarkibiy qismi sifatida tahlil qilinadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi ma’naviy rivojlanish tushunchasining konseptual chegaralarini aniqlash, ushbu jarayonni amalga oshiruvchi institutsional mexanizmlarni ko‘rsatish hamda normativ-huquqiy vositalarning rolini baholashdan iborat. Tadqiqot davomida huquqiy doktrinal tahlil, qiyosiy tadqiqot hamda siyosiy-hujjatlar mazmunini tahlil qilish usullaridan foydalanildi. Natijada qadriyatlar ta’limi, madaniy siyosat va huquqiy kafolatlarni bir-biri bilan uzviy bog‘laydigan integratsiyalashgan konseptual model taklif etildi.

Kalit so‘zlar: ma’naviy rivojlanish, huquqiy siyosat, madaniy huquqlar, fuqarolik identifikatsiyasi, qadriyatlar ta’limi, ijtimoiy birdamlik, jamoat institutlari.

Аннотация: В данной статье рассматриваются приоритетные направления духовного развития в условиях нового этапа развития Узбекистана как важная составляющая процесса модернизации общества. Основная цель исследования заключается в определении концептуальных границ понятия духовного развития, выявлении институциональных механизмов, обеспечивающих данный процесс, а также оценке роли нормативно-правовых инструментов. В ходе исследования использовались методы правового доктринального анализа, сравнительного исследования и анализа содержания политических документов. В результате предложена интегративная концептуальная модель, связывающая образование в сфере ценностей, культурную политику и правовые гарантии во взаимосвязанный комплекс.

Ключевые слова: духовное развитие, правовая политика, культурные права, гражданская идентичность, образование в сфере ценностей, социальная сплочённость, общественные институты

Abstract: This article examines the priority directions of spiritual development in the context of the new stage of Uzbekistan's development as a crucial component of the society's modernization process. The main objective of the study is to define the conceptual boundaries of the notion of spiritual development, identify the institutional mechanisms implementing this process, and assess the role of normative-legal instruments. The research employs methods of doctrinal legal analysis, comparative study, and content analysis of political documents. As a result, an integrated conceptual model is proposed that interconnects values education, cultural policy, and legal guarantees.

Keywords: spiritual development, legal policy, cultural rights, civic identity, values education, social cohesion, public institutions

O'zbekistonning zamonaviy taraqqiyot bosqichi ko'plab ilmiy va siyosiy tadqiqotlarda chuqur institutsional o'zgarishlar davri sifatida tavsiflanadi. Ushbu jarayon davlat boshqaruvi tizimini modernizatsiya qilish, fuqarolik jamiyati institutlarini rivojlantirish hamda inson huquqlariga asoslangan boshqaruv modelini keng joriy etish bilan bog'liq. Mazkur transformatsiya jarayonida ma'naviy rivojlanish tushunchasi alohida ahamiyat kasb etmoqda. Ma'naviy rivojlanish jamiyatdagi huquqiy madaniyat, fuqarolik mas'uliyati, ta'lim siyosati hamda ijtimoiy birdamlikni ta'minlovchi institutlar bilan chambarchas bog'liqdir. Biroq ilmiy adabiyotlarda mazkur tushunchaning aniq mazmuni va uni amalga oshirish mexanizmlari yetarli darajada tizimlashtirilmagan. Ko'plab tadqiqotlarda ma'naviy rivojlanish faqat pedagogik yoki madaniy jarayon sifatida ko'rib chiqiladi. Holbuki, uning huquqiy va institutsional jihatlari ham muhim hisoblanadi. Shu sababli ushbu maqolada ma'naviy rivojlanish masalasi huquqiy va institutsional yondashuv asosida tahlil qilinadi.

Mazkur tadqiqotda bir nechta ilmiy metodlardan foydalanildi. Birinchi navbatda, huquqiy doktrinal tahlil usuli qo'llanildi. Ushbu metod yordamida ma'naviy rivojlanish siyosati bilan konstitutsiyaviy tamoyillar – qonun ustuvorligi, tenglik, adolat hamda inson qadr-qimmatini himoya qilish o'rtasidagi bog'liqlik o'rganildi. Shuningdek, qiyosiy tahlil usuli ham qo'llanildi. Ushbu usul orqali boshqa mamlakatlarning fuqarolik ta'limi, madaniy siyosat hamda jamoatchilik institutlarini rivojlantirish tajribasi o'rganildi.

Learning and Sustainable Innovation

Bundan tashqari, siyosiy va normativ hujjatlarning mazmunini tahlil qilish orqali ma'naviy rivojlanish siyosatining asosiy yo'nalishlari tizimlashtirildi. Mazkur metod ma'naviy rivojlanish tushunchasining amaliy jihatlarini aniqlashga imkon berdi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, ma'naviy rivojlanish jamiyatda qadriyatlarga asoslangan xulq-atvorni shakllantirish jarayoni sifatida talqin qilinadi. U inson qadr-qimmatiga hurmat, qonunlarga rioya qilish, fuqarolik mas'uliyati hamda madaniy savodxonlik kabi omillar orqali namoyon bo'ladi.

Birinchi ustuvor yo'nalish – huquqiy madaniyatni rivojlantirishdir. Fuqarolarning o'z huquq va majburiyatlarini bilishi hamda qonunlarga hurmat bilan munosabatda bo'lishi jamiyat barqarorligi uchun muhim hisoblanadi.

Ikkinchi ustuvor yo'nalish – qadriyatlar ta'limini zamonaviy kompetensiyalar asosida rivojlantirishdir. Ta'lim jarayonida tanqidiy fikrlash, axloqiy qaror qabul qilish va ijtimoiy mas'uliyat kabi ko'nikmalarni shakllantirish muhim ahamiyatga ega.

Uchinchi yo'nalish madaniy siyosatni rivojlantirish bilan bog'liq. Madaniy merosni saqlash, madaniyat muassasalari faoliyatini qo'llab-quvvatlash va madaniy tashabbuslarni rivojlantirish jamiyat ma'naviy hayotini boyitadi.

To'rtinchi yo'nalish davlat boshqaruvida etik tamoyillarni mustahkamlashdir. Shaffoflik, korrupsiyaga qarshi kurashish mexanizmlari va davlat xizmatchilarining mas'uliyati jamiyatda adolatli boshqaruv muhitini shakllantiradi.

Beshinchi yo'nalish fuqarolik jamiyati institutlarini rivojlantirish va jamoatchilik ishtirokini kengaytirish bilan bog'liq. Jamoatchilik kengashlari, volontyorlik faoliyati va ijtimoiy tashabbuslar fuqarolarda hamkorlik va ijtimoiy mas'uliyat tuyg'usini rivojlantiradi.

Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, ma'naviy rivojlanish jarayoni faqat nazariy g'oyalar bilan cheklanib qolmaydi. U samarali institutsional mexanizmlar orqali amalga oshirilishi lozim. Huquqiy madaniyatni rivojlantirish davlat boshqaruvida adolatli va shaffof tizimni shakllantirish bilan chambarchas bog'liq. Fuqarolar davlat institutlari faoliyatida adolat va qonuniylikni ko'rganlarida huquqiy madaniyat ham mustahkamlanadi. Madaniy siyosat ham ma'naviy rivojlanishda muhim rol o'ynaydi. Madaniyat muassasalari – kutubxonalar, muzeylar, teatrlar – jamiyatda umumiy qadriyatlar va identifikatsiyani shakllantirishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, davlat boshqaruvida halollik va etik tamoyillarni mustahkamlash ham ma'naviy rivojlanishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Davlat xizmatchilarining mas'uliyatli faoliyati jamiyatda ishonch muhitini yaratadi.

Xulosa qilib aytganda, Yangi O'zbekiston taraqqiyot bosqichida ma'naviy rivojlanish jamiyat modernizatsiyasining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Tadqiqot

natijalariga ko'ra, ma'naviy rivojlanish siyosati bir nechta asosiy yo'nalishlarga tayanishi lozim. Bular – huquqiy madaniyatni rivojlantirish, qadriyatlar asosidagi ta'lim tizimini takomillashtirish, madaniy siyosatni qo'llab-quvvatlash, davlat boshqaruvida etik tamoyillarni mustahkamlash hamda fuqarolik jamiyati institutlarini rivojlantirishdir. Mazkur yo'nalishlar o'zaro bog'liq holda amalga oshirilgandagina jamiyatda barqaror ma'naviy muhit shakllanadi va fuqarolarning ijtimoiy faolligi ortadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. O'zbekiston Respublikasini rivojlantirish strategiyasi. Toshkent, 2017.
2. Saidov A.X. O'zbekiston Respublikasida konstitutsionalizm va inson huquqlari. Toshkent, 2018.
3. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. Toshkent, 2008.
4. Avakyan S.A. Konstitutsiyaviy huquq asoslari. Moskva, 2019.
5. Tixomirov Yu.A. Qonun samaradorligi nazariyasi va amaliyoti. Moskva, 2016.
6. UNESCO. Madaniy xilma-xillik to'g'risidagi umumjahon deklaratsiyasi. Parij, 2002.